A HANDBOOK of Anarchy

by

J. A. ANDREWS.

now in Gaol for not putting his imprint in the right place
Jack

IHSV

FOR TRUTH & RIGHT

nla 4610
bar C.I.R.A. 1997

'De catalogus van deze tentoonstelling is instructief en behoudt zijn waarde naast de lezingen van het congres, die straks (..) in boekvorm bij de uitgeverij Polak en Van Gennep zullen verschijnen, nu gelukkig mét de discussies.'
(Jan Rogier, Vrij Nederland, 1 april 1967)

Ter gelegenheid van het uitkomen van de gebundelde lezingen + diskussie is het 'Handboekje' opnieuw afgedraaid. Prijs 100 ct.

Bovendien is er - eveneens onder auspicien van het 'onafhankelijk gronings historisch studentenblad GRONIEK' - een tweede nummer verschenen van 't VUISTje, de incidentele kongreskrant van de OSGN, waarin o.m. persreakties op het kongres en de tentoonstelling over het anarchisme zijn opgenomen. Kosten 50 ct.

GRONIEK is gloednieuw, losse nummers 150 ct, abonnement = 5 nos 650 ct. In no 1 (okt. 67, 68 ps A4) o.m.: gesprekken met de hoogleraren Van Winter en Jongkees, een artikel over polemologie en geschiedenis van mr J. W. Nobel en een verslag van een enquete over het geschiedenisonderwijs gehouden in enkele vijfde klassen van een groningse HBS.
In no 2 (nov. 67, minstens even dik en goed) o.m.: gesprek met professor Elisabeth Visser, artikelen over groninger borgen, leraarsopleiding/interim rapport Drewes, geschiedenisstudie (prof. dr Fritz Fischer en prof. dr E. H. Waterbolk); en uiteraard boekbesprekingen enzo.

de nos 1, 3 en 4 van 'het Groningse "ondergrondse" studentenblad BRIL, "downputt er" van het officiële Der Clercke Cronike' (Haagse Post, 28/10/67) zijn kompleet uitverkocht. reserveer alvast het volgende (kerst)nummer à 150 ct.

Maak uw wensen kenbaar door storting van het gespecificeerde bedrag op postgironummer 1461799 van j p janzen
verl frederikstraat 8
groningen

---derde druk - 300 eksemplaren - november 1967-----

A HANDBOOK OF ANARCHY

BY J. A. ANDREWS.

ANARCHY is freedom. The literal meaning of the word "free" is to love or like; thus when we say that a man is free we imply that he is "to like," that is, he has only to like in order to decide what he will do, or try to do. Among the things which people in general like, is to avoid hurting others, and as sometimes to do a particular thing which one would like would come in conflict with this, it becomes a matter for consideration which course one likes the best. From this, people have roughly set out certain particular things which they supposed, so far as they could see, that they would prefer not to do towards others, saying that as it was their wish to save each other from harm, they would mutually defend each other against anyone who did those things. This was law, which at first existed without any Governments since the mere solidarity and fellow-feeling of the people sufficed to carry it out. But they erred through shortsightedness, for they could not see further than the conditions and circumstances they were most familiar with, and not only are the general conditions of life constantly changing, but the individual circumstances under any general conditions are of almost infinite variability. Consequently when they assumed that certain things were as a matter of course opposed to their general purpose of sparing each other suffering, they overlooked the fact that there are "two sides to a question," and that the real aspect of a case might be the very opposite of what they stood pledged in advance to regard it, as circumstances alone give every action its bearing. Had they not established the law, they would have taken part on the unbiassed guidance of the same natural sympathies as were at the root of the law; but having created the law, they had to consider, not what part they would like to take according to the realities, but which part the law pledged them to. As a consequence of which, it would happen that when some person, let us say Alfred, did something

TENTOONSTELLING OVER DE GESCHIEDENIS VAN HET ANARCHISME

13 tot 24 maart 1967

"Voor de oude anarchist Urban, die in een der steegjes achter hun huis woonde, had vader oprechte sympathie. Hij vertelde JJohan vol bewondering hoe Urban jaren geleden standvastig geweigerd had dienst te doen in de stedelijke schutterij en daar niet toe te bewegen was geweest."

Nico Rost
Tegenover de anderen

noordelijk instituut voor opvoeding en onderwijs

verzetsstrijderslaan 2
groningen

internationaal instituut voor sociale geschiedenis

i.s.m.

organisatie van studenten in de geschiedenis in nederland

BOEKJE TER GELEGENHEID VAN DE TENTOONSTELLING

tevens ekstra-nummer van BRIL, werkschrift voor snobs

opgedragen aan URBAN

kalligrafie	teksten	samenstelling en verzorging
tineke boerema	rudolf de jong homme j wedman	jan p janzen

Anarchisme is als een gebalde vuist vol woede; er zijn tijden geweest dat men er voor sidderde. In de Spaanse Burgeroorlog (1936-39) vond de stroming, wel eens de ziekte van de eeuw (de 19e) genoemd, een (voorlopig?) einde. Het komt op als gevolg van wat misschien de echte ziekte is van die 19e eeuw - en ook nog van de onze: het verschil tussen de vrijheid van ieder in naam en de slavernij van de meesten in werkelijkheid.

Tussen opkomst en ondergang een drama, dat belicht zal worden op het kongres van de ØSGN; een drama, waaruit u beelden kunt zien op deze tentoonstelling. Het is een verhaal van "de mens in opstand", een opstand die de anarchisten zagen als een van massa's die uit eigen kracht zouden handelen, gedreven door hùn voorbeeld. Het is het verhaal van moord en tegenmoord, naast geweldloze aktie, van martelaren, profeten en ballingen.

Wij wensen u een prettig bezoek toe.

(h)

Dit boekje bevat reprodukties van hier tentoongestelde stukken.

Er werd o.m. geleend uit:

anarchistisch jaarboekje 1933

christiaan cornelissen
directe actie - zelf doen!

"galicia mártir"
estampa por castela

gilbert guillemenault/andré mahé
l'épopée de la révolte

jaarboekje voor 1933
van de "alarm"-groep

j a andrews
a handbook of anarchy

johann most
revolutionäre kriegswissenschaft

les chants du peuple

nico rost tegenover de anderen

rudolf de jong
de spaanse burgeroorlog

ouvrier, la faim te tord les entrailles
et te fait le regard creux
toi qui, sans repos ni trêve, travaille
pour le ventre des heureux
ta femme s'échine, et tes enfants maigres
sont des vieillards à vingt ans;
ton sort est plus dur que celui des nègres
sous les fouets abrutissants.

nègre de l'usine
forçat de la mine
ilote des champs
lève-toi peuple puissant
ouvrier prends la machine
prends la terre paysan.

De tentoonstelling over de geschiedenis van het anarchisme werd voorbereid door de Organisatie van Studenten in de Geschiedenis in Nederland (OSGN), het overkoepelend orgaan van de geschiedenisstudenten aan de nederlandse universiteiten. Het tetoongestelde materiaal is afkomstig uit het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG), uit het Ferdinand Domela Nieuwenhuis-museum en van Rudolf de Jong, o.m. hoofd van de afdeling Anarchisme van het IISG, tevens inrichter van de tentoonstelling.

---

het dagelijks bestuur van de osgn voor het jaar 1966/67 bestaat uit

gees van der plaat
carla merkelbach
jan p janzen
homme j wedman

bij het voorbereiden en inrichten van de tentoonstelling werd het db bijgestaan door leden van het groninger historisch dispuut 'ubbo emmius' en vele anderen; met name door

tineke boerema
jan mennink
karl hartogs
wieger kuper
bruno naarden
herman vrielink

het dank van de osgn voor

het afstaan van materiaal
internationaal instituut voor sociale geschiedenis
ferdinand domela nieuwenhuismuseum

de fianciele steun
burgemeester en wethouders groningen
de centrale levensverzekeringbank nv
harmannus simon kammingafonds
provinciaal anjerfonds groningen

de medewerking
bruno naarden
de heer en mevrouw feikens
e h kossmann
e wolthuis
j kamstra
kees nieuwenhuijzen
mevrouw olivier
p tania
rudolf de jong
vele ubbo emmianen
bureau culturele zaken gemeente groningen
bureau van de faculteit der letteren
gemeentewerken groningen
groninger culturele gemeenschap
kopiëtette
kunstlievend genootschap pictura
museum voor stad en lande
noordelijk instituut voor opvoeding en onderwijs
philologisch-historisch instituut
onderwijscentrum prof van der leeuw
stichting groningen voor sociaal en cultureel werk
ontelbare anderen

uit: LES CHANTS DU PEUPLE
ANARCHISTIES STRIJDLIED
(zie toelichting verderop)

LA CARMAGNOLE

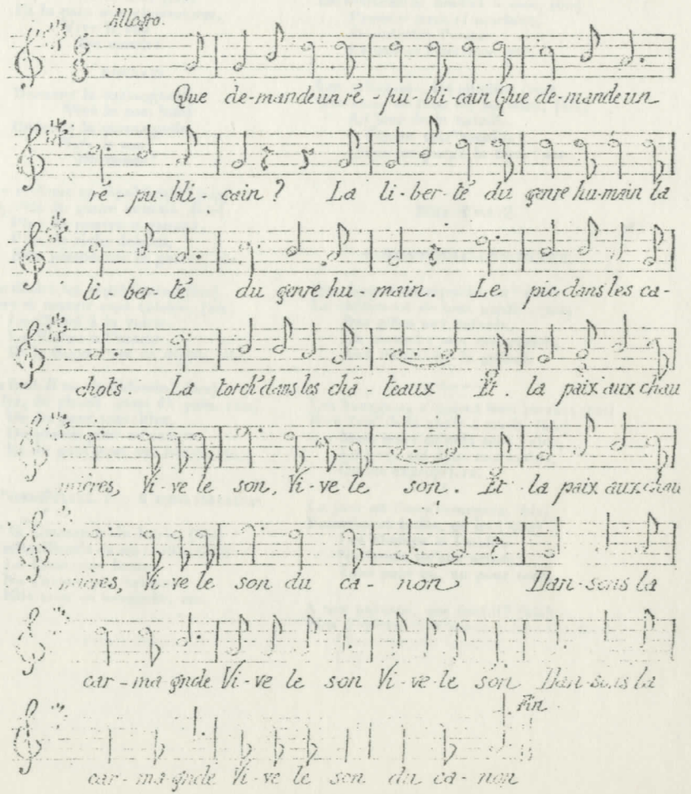
Allegro.
Que de-mande un ré - pu - bli - cain Que de-mande un
ré - pu - bli - cain ? La li - ber - té du genre hu-main la
li - ber - té du genre hu - main. Le pie dans les ca -
chots. La torch' dans les châ - teaux Et la paix aux chau
mières, Vi - ve le son, Vi - ve le son. Et la paix aux chau
mières, Vi - ve le son du ca - non Dan - sons la
car - ma gnole Vi - ve le son Vi - ve le son Dan - sons la
fin.
car - ma gnole Vi - ve le son du ca - non

En 1869

Que demande un républicain? (*bis*)
La liberté du genre humain. (*bis*)
Le pic dans les cachots,
La torch' dans les châteaux
Et la paix aux chaumières,
Vive le son, (*bis*)
Et la paix aux chaumières,
Vive le son
Du canon!

REFRAIN

Dansons la carmagnole,
Vive le son, (*bis*)
Dansons la carmagnole,
Vive le son
Du canon!

Que réclame un républicain? (*bis*)
L'égalité du genre humain. (*bis*)
Plus de pauvre à genoux,
Plus de riche debout,
Aux possédants la guerre, etc.

Que désire un républicain? (*bis*)
Vivre et mourir sans calotin. (*bis*)
Le Christ à la voirie,
La Vierge à l'écurie
Et le Saint-Père au diable, etc.

Que faut-il au républicain? (*bis*)
Du fer, du plomb, aussi du pain. (*bis*)
Du fer pour travailler,
Du plomb pour se venger
Et du pain pour ses frères. etc.

Pendant la Commune

Viv' la Commune de Paris, (*bis*)
Ses mitrailleus's et ses fusils. (*bis*)
La Commune battue
Ne s'avoue pas vaincue:
Elle aura sa revanche, etc.

DIVERS

Mais, s'ils avaient le sens commun, (*bis*)
Tous les peuples n'en feraient qu'un. (*bis*)
Au lieu d'nous égorger,
Sachons nous fédérer,
Supprimons les frontières. etc.

Que faut-il donc au plébéien? (*bis*)
Le bonheur de tous et le sien. (*bis*)
Prendre terre et machine,
Désinfecter l'usine
Et sauver l'ouvrière. etc.

Les villageois, les citadins (*bis*)
Ont assez de tous les roussins. (*bis*)
Au jour de la bataille,
A l'égout cett' racaille!...
Qu'on en purge la terre! etc.

En 1883

A MONTCEAU-LES-MINES

Que faut-il au républicain? (*bis*)
Le châtiment de tout gredin; (*bis*)
Des gifles aux cafards,
La cravache aux mouchards,
Aux dictateurs la guerre.

Les bourgeois s'étaient bien promis (*bis*)
D'en fair' de la chair à profit. (*bis*)
Mais leurs calculs sont vains,
La force est dans nos mains,
On les expropriera.

Le jour où l'on s'insurgera, (*bis*)
Fourches et fusils, ça ira! (*bis*)
Les champs et l'atelier
Ne feront qu'une armée;
Tous pour un, un pour tous.

A nos paysans, que faut-il? (*bis*)
Plus d'casern' leur prenant leur fils, (*bis*)
Plus d'impôts à solder,
Leur [illegible]

Tandis que la *Marseillaise* est devenue le chant officiel de la bourgeoisie dirigeante, la *Carmagnole* est restée une chanson prolétarienne, cri de révolte et de haine, changé et enrichi aux époques où le peuple entrevit l'espoir de son affranchissement.

La première date de l'époque où Louis XVI fut enfermé au Temple, c'est-à-dire probablement, du mois d'août 1792. Elle obtint bien vite un succès prodigieux. On ne connaît ni l'auteur de la musique ni l'auteur des paroles.

L'on n'est pas très fixé sur l'origine de ce nom de *Carmagnole* servant de titre à la chanson. Sans doute du vêtement que les Marseillais importèrent à Paris en 1792 et dont l'usage était très répandu dans le midi de la France, où il avait été apporté par des ouvriers piémontais, originaires de Carmagnola. La carmagnole était, en principe, une veste à courtes basques, à grand collet, avec plusieurs rangées de boutons de métal. Telle est la version la plus couramment donnée.

A la chanson primitive sont venus s'ajouter de nombreux couplets, ayant le caractère de leur époque, et traduisant les aspirations populaires du moment. A la chanson de 1792, le couplet de 1793, puis ceux du 9 thermidor ; puis, beaucoup plus tard, les couplets républicains datant de la fin de l'empire (1869). Pendant et après la Commune, quelques nouveaux couplets vinrent s'y ajouter. La liberté de la presse n'existant plus momentanément en France, nous nous voyons obligés de supprimer quelques-uns de ces couplets à la fois si fiers et si énergiques; principalement deux couplets chantés en 1883, après les troubles de Montceau-les-Mines. Notre édition ainsi comprise est surtout un document historique.

On ne connaît pas non plus les auteurs de ces nouveaux et nombreux couplets qui, tous, marquent une étape de notre histoire sociale.

Beaucoup de camarades ajoutent au refrain de la *Carmagnole* celui du *Ça Ira*, autre chanson de l'époque révolutionnaire. Ce refrain est intercalé comme il suit :

Dansons la Carmagnole,
Vive le son du canon !
Ah ! ça ira, ça ira, ça ira,
Les aristos à la lanterne !
Ah ! ça ira, ça ira, ça ira,
Les aristos on les pendra !

IMP. CHAPONET.

DE ARBEIDER.

UITGAVE VAN DE

Vrij-Socialistische en Anarchistische groepen in het Noorden.

Verschijnt elken Zaterdag te Groningen.

Wie den mensch de levensvoorwaarden onthoudt of ontneemt, die onthoudt of ontneemt hem het recht op het leven zelf.
F. Domela Nieuwenhuis.

Abonnementsprijs:
Per 3 maanden 85 ct. Disponeeren 5 ct. extra. Voor het Buitenl. p. jaar f 4.50. Losse no.'s 6 ct. Nieuwe abonné's worden slechts bij vooruitbetaling aangenomen.

Redactie:
H. E. KASPERS, Midlaren (Dr.)

Administratie:
Bloemsingel 8a. — Groningen.

Prijs der Advertentiën:
Van 1—5 regels 50 ct., iedere regel meer 10 ct. Bij abonnement van 1000 regels verlaagd tarief. — Arbeidersvereenigingen betalen 9 ct. per regel.

Waar de school de kinderen van jongsaan dresseert en drilt, daar zal de kazerne de voortzetting worden van de school.
F. Domela Nieuwenhuis.

Een mijlpaal.

Voor mijn vriend Kaspers.

Weer aan een mijlpaal, — kom we rusten even
In vriendenkring — en spreken van weleer,
Wel vindt het zoekend oog er maar zoo weinig meer,
Van al de makkers, uit de lente van ons leven.

Wij zien terug — heel ver — we zien de sporen,

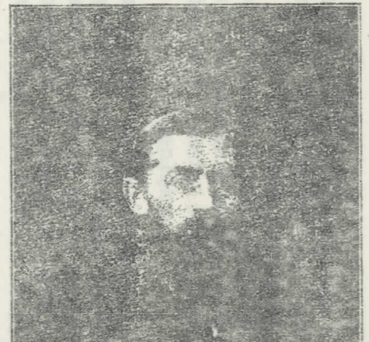

Verantwoording.

De tentoonstelling tracht een beeld te geven van het anarchisme als onderdeel van de moderne arbeidersbewegingen die in de 19e eeuw ontstonden. De franse burgeroorlog van 1871 - beter bekend als de Commune van Parijs - en de spaanse burgeroorlog en revlutie (1936-39) markeren het begin en het einde van het anarchisme als georganiseerde arbeidersbeweging, en van de hoop dat een anarchistische samenleving door een revolutie van de arbeidersklasse zou zijn te verwezenlijken.

Naast de sociaal-demokratie, het kommunisme e.a. socialistische stromingen heeft het anarchisme zijn stempel gedrukt op dit tijdperk 1871-1939. Het anarchisme is als ideologie niet gemakkelijk af te bakenen: ekstreem individualisme en kollektivisme, geweldloosheid en bomaanslagen hebben hun plaats in de geschiedenis van het anarchisme. De gemeenschappelijke noemer van al deze uitingen van anarchisme is: De verwerping van het autoriteitsprincipe en het geloof in de mogelijkheid van een samenleving, waarin het sociaal gevoel en de individuele verantwoordelijkheid van de mens voldoende zijn om de gemeenschap in stand te houden, zonder gebruik te maken van gewelds- en machtsmethoden en zonder "innerlijke slavernij"; kortom zonder heersers èn overheersten.

Het is uiteraard niet mogelijk om op een tentoonstelling als deze volledig te zijn, er is naar gestreefd het geheel representatief te maken. Wel is wat ekstra aandacht besteed aan de geschiedschrijving over het anarchisme, omdat deze tentoonstelling uitgaat van studenten in de geschiedenis en omdat de anarchistische beweging zelf enkele interessante geschiedschrijvers heeft voortgebracht.

(r)

TENTOONSTELLING GESCHIEDENIS VAN HET ANARCHISME - RONDGANG

I Godwin, Stirner, Proudhon.

Sporen van anarchisme en aanlopen tot anarchistisch denken vindt men al in het oude Griekenland (Zeno) en bij oude chinese en indische filosofen.

Het moderne anarchisme begint met de publikatie van An Inquiry concerning political justice and its influence on general virtue and happinees (1793), geschreven door de engelsman William Godwin (1756-1836).

De onbeperkte heerschappij van de rede en niet de regering of vaste wetten behoren de grondslag te zijn voor elke sociale organisatie, betoogt Godwin. Zijn boek werd niet verboden, naar het verhaal luidt, omdat het toch te duur was voor arme mensen. Godwin sloot een vrij huwelijk met Mary Wollstonecraft, een van de eerste voorvechtsters van vrouwenemancipatie. De dichter Shelley, die zijn invloed onderging, was zijn schoonzoon.

De duitser Max Stirner (pseudoniem van Johann Kasper Schmidt, 1806-56) publceerde in 1843 een filosofisch boek, Der Einzige und sein Eigentum, waarin hij de individu en zijn vrijheid centraal stelde. In zekere zin is hij een voorloper van het moderne eksistentialisme. Zijn boek baarde in kleine kring opzien, maar Stirner werd vrijwel vergeten tot hij in de jaren na 1890, door toedoen van zijn biograaf en volgeling John Henry Mackay, herontdekt werd.

Pierre Joseph Proudhon (1808-65) was de eerste die zich bewust anarchist noemde in zijn opzienbarende boekje Qu'est ce que la propriété? Zijn antwoord luidde "Eigendom is diefstal". Proudhons talrijke geschriften vonden - ook door hun pakkende stijl - een groot lezerspubliek.

Proudhon heeft veel invloed uitgeoefend. De gerechtigheid stond centraal in zijn geschriften. Hij speelde een rol in de revolutie van 1848, toen hij o.a. volksvertegenwoordiger was en een volksbank met gratis krediet oprichtte. Tijdens de regering van Napoleon III zat hij enige tijd in de gevangenis en leefde hij enkele jaren in ballingschap. Tegenover het opkomend nationalisme in Italie en Duitsland bepleitte hij het federalisme. In Spanje vond dit weerklank. Zijn volgeling Pi y Margall was korte tijd president van de eerste spaanse republiek (1870-73). Typerend voor Proudhon is zijn uitspraak: "De vrijheid is de moeder en niet de dochter van de orde."

II Bakoenin, de eerste internationale, de Commune.

Van alle revolutionairen uit de 19e eeuw, spreekt de russische aristokraat Micael Bakoenin (1814-76) het meest tot de verbeelding. Na de revolutie van 1848 was hij aktief in Praag. In 1849 organiseerde hij de verdediging van het revolutionaire Dresden tegen de saksische legers. Hij werd in Saksen en vervolgens in Oostenrijk ter dood veroordeeld, maar aan Rusland uitgeleverd. In Sint Petersburg (nu Leningrad) werd hij jarenlang"levend begraven" in de kerkers en tenslotte naar Siberie verbannen. Van daar ontsnapte hij in 1865 via Japan en de Verenigde Staten naar Engeland. In Londen sloot hij vriendschap met de russische demokraat WAlexander Herzen en probeerde hij vergeefs Polen te bereiken, dat in opstand was gekomen tegen Rusland. Na enkele jaren in Italie gewoond te hebben, kwam hij in 1868 in Genève in aanraking met leden van de eerste internationale.

Bakoenin legde meer dan Proudhon de nadruk op de solidariteit en de spontaniteit als grondslagen van een anarchistische samenleving.

De (eerste) internationale arbeidersassociatie werd in 1864 te Londen opgericht. Karl Marx (1818-83) werd spoedig de stuwende kracht in de Centrale Raad van de internationale. Hij schreef ook de statuten met de beroemde aanhef: "De bevrijding der arbeiders moet het werk van de arbeiders zelve zijn". Personen en organisaties van zeer uiteenlopende opvattingen sloten zich bij de internationale aan. Een zware klap kreeg de organisatie door het neerslaan van de Commune van Parijs.

Tijdens de frans-duitse oorlog (1870-71), die voor Frankrijk ongelukkig verliep, werd Napoleon III afgezet en de derde franse republiek uitgeroepen. De voorlopige regering sloot een wapenstilstand na het beleg en de kapitulatie van Parijs. In Parijs leidden de algemene onlustgevoelens van allerlei aard tot een spontaan verzet, dat uitliep op het proklameren van de Commune (18 maart 1871), die zich zelfstandig en tegen de voorlopige regering te Versailles verklaarde. Men kan de Commune niet socialistisch of anarchistisch noemen. Burgerlijke radikalen, waaronder Delecluze, hadden de meeste invloed in de Commune.

Van de leden van de internationale, die deel uitmaakten van de Commune, was de arbeider E. Varlin de beroemdste. De Commune schafte o.a. de doodstraf af en voerde een aantal sociale maatregelen door. De werkelijke betekenis van de Commune voor het socialisme ligt in de verschrikkelijke onderdrukking met tienduizenden slachtoffers tijdens en na de "bloedige mei-dagen" (23-28 mei 1871), waarin de Commune tenonderging. Socialisten van allerlei richtingen hebben steeds de Commune geëerd. Tot de communards die later een rol speelden in de anarchistische beweging, behoorden Louise Michel (die naaar Nieuw-Caledonie verbannen werd), de journalist Vermersch en vooral de gebr. Reclus, die belangrijke aardrijkskundigen waren. Bakoening probeerde tijdens de Commune tevergeefs in Lyon een opstand te ontketenen.

B.V.D. 12442

L'Eksperimento. — Liberecana komunista kolonio. (provizore en Stockel-Arbejo. Anarkistoj estas...malĝaboremuloj.

L'Expérience. — Colonie communiste libertaire (provisoirement à Stockel-Bois). Les anarchistes...fainéants :

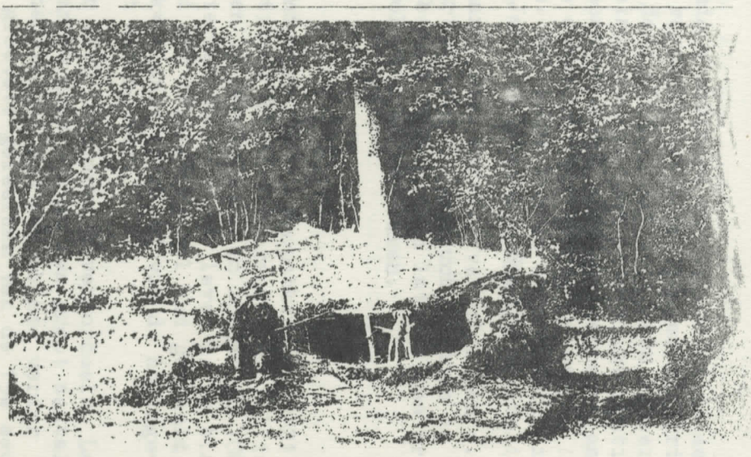

Communisme expérimental. — Colonie l'*Essai*. Aiglemont (Ardennes).
N° 1. — *Premier pas.*

III De anti-autoritaire internationale, de Jura-federatie, Spanje, Italie

De spanningen tussen de verschillende stromingen en persoen in de eerste internationale leidden tot het royement van Bakoening en zijn vriend J. Guillaume op het kongres in Den Haag (1872), dat door Marx beheerst werd. Dit betekende in feite het einde van de oude eerste internationale. In vele landen werd het royements-besluit niet geaksepteerd en een anti-autoritaire internationale ontstond (tot 1877). De meeste latijnse landen sloten zich hierbij aan. Bolwerken van de anti-autoritairen waren de zwitserse Jura-federatie (James Guillaume), Spanje en Italie.

Spanje bleef de bakermat van het anarchisme. Heftige vervolgingen(o.a. de "Mano Negra" in 1884 en de gebeurtenissen in Montjuch) konden de beweging niet breken. In Italie probeerde Bakoenin en later diens vrienden Cafiero en Malatesta tevergeefs revoluties te verwekken.

IV Kropotkin.

Na de dood van Bakoenin werd zijn landgenoot Peter Kropotkin (1842-21) de vermaardste anarchistische theoretikus. Hij speelde reeds een rol in de anti-autoritaire internationale en op het kongres in Londen in 1881, waar vergeefs geprobeerd werd de internationale nieuw leven in te blazen. Kropotkin, die reeds in Rusland een belangrijke rol had gespeeld als revolutionair en als geleerde, kwam onder invloed van de horlogemakers van de Jura-federatie tot het anarchisme.

Hij gaf het blad Le Revolté uit, maar werd in Frankrijk veroordeeld. Later vestigde hij zich in Londen en werkte daar in een groot aantal artikelen, brochures en boeken de theorie van het anarchisme verder uit. Peter Kropotkin was een van de grootste geleerden van de 19e eeuw. Hij schreef belangrijke werken op geografisch, historisch en sociologisch gebied.

V Chicago 1887.

In 1887 werden in Chicago acht anarchisten veroordeeld na een bomaanslag tijdens een van de eerste 1 mei-demonstraties. De veroordeelden, waaronder verschillende van duitse afkomst, waren onschuldig en hun proces maakte ook buiten de Verenigde Staten grote indruk. "Ons zwijgen in het graf zal welsprekender zijn dan de stemmen die gij thans hoort" waren de laatste woorden van een van hen. Korte tijd later werden de drie die tot gevangenstraf veroordeeld waren in vrijheid gesteld.
In de VS - met zijn opkomend kapitalisme - werd in die tijd de klassestrijd bizonder rauw gevoerd.

VI De internationale socialistische en anarchistische kongressen.

De sociaal-demokratie kreeg met name in Duitsland grote aanhang; in 1889 werden er voor het eerst weer grote internationale kongressen gehouden te Parijs. Evenals tijdens de eerste internationale botsten op de eerste kongressen van de nieuwe (tweede) internationale anarchisme en sociaaal-demokratie.
Op het kongres te Londen in 1896 werden de anarchisten definitief geweerd, ook als zij niet anarchistische organisaties vertegenwoordigden. De anarchisten belegden in 1896 een tegen-kongres; later werd o.a. in Amsterdam (1907) een belangrijk internationaal anarchistisch kongres gehouden.

VII Frankrijk.

De onderdrukking van de Commune heeft in Frankrijk alle stromingen van het socialisme jarenlang geknot. Aan het eind van de jaren '80, o.a. nadat de bannelingen en vluchtelingen van de Commune terug konden keren, bloeiden de bewegingen weer op. De anarchistische ideeen kregen in Frankrijk een grote verspreiding.

Tot de belangrijkste bladen behoorden La Révolte, voortzetting fvan de verboden Révolté, later omgedoopt in Le Temps Nouveau, onder redaktie van Jean Grave. Le père Peinard was een veel populairder blad. Literaire bladen als L'Endehors van Zo d'Axa stonden zeer dicht bij het anarchisme. Vele literatoren en kunstenaars werten mee aan de anarchistische bladen o.a. Steinlein, Paul Adam, Paillette en Grandjean.
De ontwikkeling in Frankrijk werd tijdelijk onderbroken door het anarchisme van de daad.

VIII Het anarchisme van de daad.

Het individuele terrorisme - door russische revolutionairen in praktijk gebracht - ging in 1892 een korte maar zeer bewogen rol spelen in Frankrijk en elders. De belangrijkste aanslgen waren die van Ravochol, Vaillant (in het franse parlement), Emile Henry en Santo Geronimo Caserio (op de franse president Carnot). Het is moeilijk de drijfveren van deze daders onder een noemer te brengen. Wel speelde bij allen een protest tegen het justitieele onrecht en het optreden van de politie tegen arbeiders een grote rol. De meeste anarchisten wezen deze attentaten af, speciaal die van Emile Henry, wiens theorien het ekstreemst waren. Bij kunstenaars vonden de aanslagen aanvankelijk meer weerklank - o.m. vanwege "het mooie gebaar".

Alle vier genoemde personen werden in Frankrijk ter dood gebracht. De regering poogde de gehele anarchistische beweging te vernitigen (o.a. door een proces tegen dertig vooraanstaande anarchisten). Deze poging mislukte echter en spoedig leefde het anarchisme in Frankrijk weer op. Het ontwikkelde zich in allerlei vormen.

An 38
36

Revolutionäre

Kriegswissenschaft.

Ein Handbüchlein zur Anleitung betreffend Gebrauches und Herstellung von Nitro-Glycerin, Dynamit, Schießbaumwolle, Knallquecksilber, Bomben, Brandsätzen, Giften u. s. w., u. s. w.

Von

Johann Most.

New York.
Druck und Verlag des Internationalen Zeitungs-Vereins,
167 William Street.

eine äusserst unangenehme ist und sich durch heftige Kopfschmerzen bemerkbar macht. Fachleute, die alle Tage mit diesen Stoffen umgehen, spüren hiervon mit der Zeit allerdings nichts mehr, sind aber in der Regel gezwungen, jeden Genuss von Spirituosen zu vermeiden, widrigenfalls auch sie nicht von den obgedachten Einwirkungen verschont blieben.

Ein Sprengmaterial, welches an Explosivkraft nicht viel dem Dynamit zurücksteht, ist *Schiessbaumwolle*. Daher soll deren Herstellung im Nachstehenden dargethan werden.

Zunächst ist eine Mischung von Schwefel- und Salpetersäure genau in derselben Weise, wie bei der schon beschriebenen Nitroglyzerin-Fabrikation zu bewerkstelligen und zu kühlen.

Bevor man aber überhaupt an's Werk geht, hat man sich ein genügendes Quantum Baumwolle zum Gebrauch zu präpariren, und zwar auf folgende Weise:

Man nimmt ungeleimte Watte und kocht diese in einer guten Sodalauge gehörig aus, so dass sie von fremden Stoffen gründlich gereinigt wird. Hierauf muss die Watte sorgfältig getrocknet werden, entweder in der Luft, auseinandergezupft auf Schnüren hängend, oder auch, indem man sie auf heisse Eisenplatter oder heisse Ziegelsteine ausbreitet. Ehe man nun zur Zubereitung schreitet, lege man zur Probe erst ein Wenig von der Watte in die zur Hand stehende Säurenmischung. Nimmt erstere nach vielleicht zwei Sekunden eine bräunliche Färbung an und

noch nicht ganz trocken oder die Säuremischung ungenügend gekühlt war, oder beide Uebelstände vorhanden waren, — Watte und Säure „verbrodeln in stinkender Glut.“ Bei gehöriger Trockenheit und Kühle aber bleibt die Watte weiss, und in diesem Falle kann man es mit der ganzen Masse wagen, indem man soviel davon in die Mischung legt, als dieselbe aufzunehmen vermag, und sie mit einem Glasstäbchen untertaucht und eine Viertelstunde darinnen lässt.

Ist die Watte (Baumwolle) gehörig von den Säuren durchtränkt, so fischt man sie mit dem Glasstäbchen oder mit einem emaillirten eisernen Gegenstand heraus und drükt sie, um keine Säure zu vergeuden, möglichst aus — natürlich ja nicht mit blossen Händen; vielleicht in einem Theesieber oder einem Durchschlagegeschirr aus Porzellan oder sonstigem gut glasirten Elemente. Der Säurenrest ist wieder zu verwenden.

Die ausgedrückte Baumwolle legt man sodann in ein Gefäss mit Sodalauge. Nach vielleicht einer Viertelstunde holt man sie heraus, drückt sie aus (dieses kann nun mit blossen Händen geschehen) und wiederholt diese Prozedur etwa 2 bis 3 mal in stets *erneuertem* warmen Wasser.

Endlich muss die Wolle wieder gänzlich getrocknet werden. Diesmal aber bei gehörigem Luftzug; heisse Platten oder Steine vermöchte sie jetzt nicht mehr zu ertragen.

Ueberhaupt entzündet sich Schiessbaumwolle schon bei mässiger Sonnenhitze leicht von selbst, aus welchem Grunde man Vorsicht

IX Syndikalisme, eksperimenten.

Het revolutionaire syndikalisme (in Nederland later anarcho-syndikalisme genoemd) ontstond in Frankrijk naa de anslagen-epidemie. Het was een poging om d.mv. de vakbeweging direkt aan te sturen op de sociale revolutie o.a. door algemene werkstaking. Allerlei andere pogingen en probeersels om het anarchistisch ideaal naderbij te brengen ontstonden in deze tijd: vrije kommunes, libertaire opvoeding, strijd tegen het militarisme enz.

X Italie, Latijns Amerika.

Het italiaanse anarchisme is voor een groot deel een geschiedenis van processen en vervolgingen. De belangrijkste man bleef Malatesta, die doorgaans als politieke vluchteling in Londen leefde.

Vanuit Spanje en Italie verspreidde het anarchisme zich naar Latijns Amerika. In Argentienie en Mexico kwam het tot bloei.

XI Verenigde Staten.

In de VS hebben een aantal personen - onder wie de dichter H. D. Thoreau en Benjamin Tucker - anarchistische leerstellingen gepropageerd. Zij bouwden voort op de radikale tradities van Jefferson e.a. Als arbeidersbeweging is het anarchisme vooral door emigranten naar de VS gebracht. Een grote rol hebben de Russen Alexander Bergmann en Emma Goldmann gespeeld. Zij beinvloedden vele Ameriaknen oa. door hun strijd voor "free speech" (het recht om overal ongestoord lezingen te kunnen houden).

XII Engeland.

De belangrijkste uiting van anarchisme in Engeland is het blad Freedom, waarin Kropotkin regelmatig schreef. Dit bladd bestaat nog. Aan het einde van de vorige eeuw was Londen een belangrijk centrum van an. ballingen.

XIII Rusland, Tolstoi.

Bakoenin en Kropotkin hadden veel invloed onder russische revolutionairen. Het is echter de vraag of men van een uitgesproken anarchistische beweging in Rusland in de 19e eeuw kan spreken.

Leo Tolstoi, de kristen-anarchist en pacifist, staat geheel apart in het anarchisme. Zijn pacifisme heeft het denken van Gandhi en Bart de Ligt beinvloed. In vele landen is door volgelingen van Tolstoi geprobeerd produktieve associalties op het land op te richten. Walden van Frederik van Eeden is te beschouwen als een van deze pogingen.

XIV Nederland.

Het anarchisme begon in Nederland met enkele bescheiden tijdschriften. Het kreeg grote aanhang, toen Ferdinand Domela Nieuwenhuis (1846-1919) in 1898 met zijn nieuwe krant, De Vrije Socialist, definitief voor het anarchisme koos. In 1879 had Domela Nieuwenhuis, "de verlosser van de nederlandse arbeiders", Recht Voor Allen opgericht, dat spoedig het orgaan werd van de "oude beweging" (de Sociaal Democratische Bond). De ontwikkelingen in de internationale sociaal-demokratie, zoals die tot uiting kwamen op de internationale kongressen en speciaal in de duitse partij, waarin steeds meer waarde werd gehecht aan parlementaire machtsvorming, weigerde Domela te volgen.

In 1894 werd de Sociaal Democratische Arbeiders Partij opgericht.door Troelstra, Schaper e.a. - met de duitse partij als voorbeeld. Door deze hele ontwikkeling is de tegenstelling tussen sociaal=demokratie en anarchisme in Nederland altijd biz. fel persoonlijk en onverzoenlijk geweest. De "Hoogerhuis-zaak" en de stakingen van 1903 hebben deze tegenstellingen nog sterker gemaakt.

XV Groningen, anti-militarisme, Frrer, eerste wereldoorlog

In het noorden van ons land heeft het anarchisme vee' aanhang gehad. De arme landarbeiders uit Oost-Groningen behoorden tot Domela's grootste vereerders. Bekende groninge anarchisten waren: Urban, H. Kaspers (redakteur van De Arbeider) en T. Luitjes.
In het nederlandse anarchisme heeft het anti-militarisme (dat tot +1935 niet geweldlooos was) een grote plaats ingenomen. In 1904 werd de Internationale Anti-militaristische Vereniging opgericht.

In het jaar 1909 verwekte de juridische moord op de spaanse vrijdenker en pedagoog Ferrer, door de spaanse autoriteiten, grote internationale verontwaardiging.

Tijdens WO I kozen een aantal anarchisten(onder wie Kropotkin) de zijde van de geallieerden. Malatesta, Domela Nieuwenhuis e.a. bleven trouw aan hun anti-militaristische opvattingen.

X Russische revolutie.

Tijdens de wereldoorlog brak in Ruslanf een revolutie uit (febr. 1917). In oktober van het zelfde jaar kwam de macht in handen van de bolsjewistische (kommunistische) partij o.l.v. Lenin en Trotsky. Deze wilden de "burgerlijke revolutie" van februari in een socialistische omzetten. Veel anarchisten koesterden grote verwachtingen van de russische revolutie. Maar velen keerden zich tegen de diktatuur van
één partij. De russische anarchistische beweging werd tijdens de interventie-oorlog,die op de revolutie volgde, door de kommunistische partij vervolgd.

Een heel aparte figuur is Nestor Machno, die in de Oekraine met sukses een boeren-anarchisme tot stand bracht. Machno was een uiterst bekwaam

nestor machno openbaarde zich als een der merkwaardigste volkshelden van de russische revolutie: de aanvoerder der boeren, organisator van een leger, dat enig was in zijn soort, en dat, hoewel van vrijheidsgeest doortrokken, toch een harde discipline had.

gaston leval -né franco, ne stalm

¡en pie, pueblo obrero,
a la batalla;
hay que derrocar a la reacción !
¡¡a las barricadas !!
¡¡a las barricadas !!

militair. Hij redde Moskou toen deze stad door de kontra-revolutionaire (witte) legers bedreigd werd. Later werd Machno door het nieuwe Rode Leger van Trotsky verslagen. Hij stierf in ballingschap.

XVII Duitsland.

Aan het eind van de oorlog 14-18 braken zelfs in Duitsland revoluties uit, georganiseerd door kom linkse kommunisten en andere revolutionairen. Een voorman van het duitse anarchisme, de literator Gustav Landauer, maakte deel uit van de raden-republiek, dien in München o.l.v. Kurt Eisner was uitgeroepen (1919). Deze beweging werd neergeslagen en Landauer vermoord.

In de jaren '20 werd in Berlijn de anarcho-syndikalistische internationale opgericht. Rudolf Rocker was de belangrijkste persoon uit deze beweging. In 1933 kwam Hitler aan de macht en werden de aktieve anarchisten - evenals alle andere revolutionairen - direkt vreselijk vervolgd. De dichter Erich Mühsam werd in 1934 in het koncentratiekamp Oraniënburg vermoord.

XVIII Nederland tussen de wereldoorlogen.

Tussen de beide wereldoorlogen ontstonden in Nederland een aantal zeer revolutionaire jongeren-groepen, met bladen als De Kreet der Jongeren, De Moker, De Pook en het tijdschrift Alarm van A. L. Constandse. Het revolutionaire anti-militarisme bereikte een hoogtepunt tijdens de honger-staking van de dienstweigeraar Herman Groenendaal (1921).
Het anti-militarisme werd o.i.v. Bart de Ligt geweldloos. Deze bestudeerde de oorlog wetenschappelijk en vestigde de aandacht op Gandhi en de strijd der koloniale volkeren.

„Directe Actie" (Zelf Doen).

De taktiek van vakvereenigingen en revolutionaire groepen

door CHRISTIAAN CORNELISSEN.

„Directe actie" — „Zelf handelen" — „Onze eigen zaken zelf opknappen" — ziehier het beginsel, dat steeds meer de leus begint te worden in de revolutionaire arbeidersbeweging. — Directe actie, vooral naast, en zoo noodig tegenover, de parlementaire actie der zoogenaamde arbeidersafgevaardigden in Kamer of Gemeenteraad.

En terecht wordt die leus geheven, meen ik! Hoe meer onze ervaringen zich uitbreiden in het leven, hoe meer wij rechts en links in ons land en daarbuiten de ontwikkeling der partijen nagaan (niet het minst der partijen in de arbeidersbeweging zelve) des te meer moet het voor ons gaan vaststaan, dat de arbeidersklasse zich slechts zal kunnen losmaken uit de boeien van uitbuiting en dwingelandij, als ze de directe macht zelve in handen houdt.

Als ze deze niet aan afgevaardigden, of hooge bestuurders in handen behoeft te geven, aan wien ze zou moeten gehoorzamen in naam van het beginsel der „discipline";

Als ze anderzijds haar wil weet te handhaven óók tegenover àl diegenen, welke zich tegen elke krachtige organisatie verklaren en welke ons, uit een beginsel van kwasi-„individueele vrijheid" voorprediken, dat we maar altijd bepaalde individuen moeten volgen.

Autonomie (zèlfbeslissing) en krachtens deze autonomie ook zèlfhandelen binnen eigen kring — dàt moet ons wachtwoord zijn!

Individueel handelen, dáár, waar onze eigen individueele zaak alléén behartiging vraagt. Gemeenschappelijk handelen daarentegen, overal, waar het een gemeenschappelijk belang geldt, en waar zonder gezamenlijken strijd, of gezamenlijke regeling ook zèlfs het eigen persoonlijke belang niet zou kunnen worden bevorderd. Maar in geval van gemeenschappelijk handelen, steeds weer handelen op vrijheidlievenden en federatieven grondslag, volgens het beginsel, dat binnen eigen kring het personeel der werkplaats zelf beslist, zooals ook binnen eigen kring beslissen de plaatselijke vereeniging, de gewestelijke organisatie, de landelijke bond of de internationale federatie.

XIX De zaak Sacco en Vanzetti.

In 1927 werden in de Verenigde Staten twee italiaanse anarchisten ter dood gebracht, nadat zij vanaf 1921 op de uitvoering van hun vonnis hadden zitten wachten. De strijd voor hun invrijheidstelling en later hun terechtstelling verwekte heftige beroeringen, aangezien Sacco en Vanzetti onschuldig waren aan de hun ten laste gelegde roofmoord.

XX De spaanse burgeroorlog.

In Spanje was de anarcho-syndikalistische beweging de belangrijkste arbeidersbeweging. De uitroeping van de spaanse republiek in 1931 verwekte bij de spaanse anarcho-syndikalisten, georganiseerd in de CNT, en speciaal bij aanhangers van de militante FAI, de hoop op een spoedige sociale revolutie.Deze werd inderdaad doorgevoerd, nadat op 18 juli 1936 de spaanse hoge officieren o.l.v. generaal Franco e.a. een opstand begonnen tegen de zwakke republikeinse regering. Het was aan de CNT te danken, dat de opstand van de generaals in een aantal plaatsen mislukte.

De spaanse burgeroorlog begon en daarmee de sociale revolutie. DE anarcho-syndikalisten verwezenlijkten een groot deel van hun ideaal, waarbij fabrieken in handen van de arbeiders zelf - en niet in handen van de partij of de staat - kwamen. Vele dorpen voerden een gehele of gedeeltelijke kollektivisatie door.
Naarmate de burgeroorlog steeds meer een militaire oorlogsvoering werd, verloren de anarcho-syndikalisten aan invloed en poogden hun tegenstanders binnen de republiek (o.a. de op Rusland georienteerde kommunisten) de revolutie zoveel mogelijk ongedaan te maken. In 1939 trad Franco echter als overwinnaar uit de strijd burgeroorlog te voorschijn en met de republiek werd de gehele spaanse beweging in feite vernietigd.

(r)

(met ekskuses voor vergeten, versprongen en dubbelgeslagen letters-jp)

UNE BATAILLE PERDUE
SACCO ET VANZETTI.

Avec son seul cœur et sa volonté d'acier, Lecoin avait triomphé de tous les obstacles. Mais dans une autre affaire retentissante, contemporaine de celle des Espagnols, tous ses efforts allaient rester vains : Sacco et Vanzetti allaient finir sur la chaise électrique.

Leur tragédie avait commencé sept ans plus tôt. C'est en juin 1921, en effet, que ces deux anarchistes d'origine italienne avaient été condamnés à mort par la cour de l'État américain du Massachusetts. L'accusation leur reprochait d'avoir attaqué et abattu deux employés de banque, après avoir échoué auparavant dans une tentative criminelle du même genre.

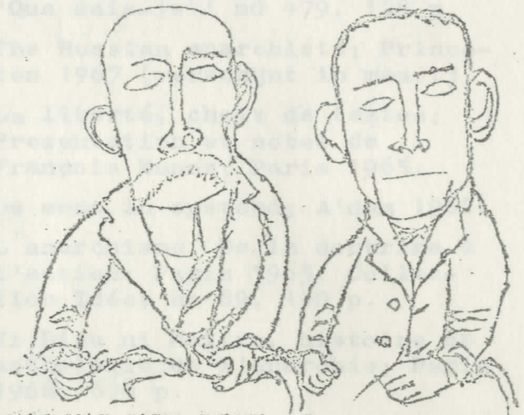

IF IT HAD NOT BEEN FOR THESE THING, I MIGHT HAVE LIVE OUT MY LIFE TALKING AT STREET CORNERS TO SCORNING MEN. I MIGHT HAVE DIE, UNMARKED, UNKNOWN, A FAILURE. NOW WE ARE NOT A FAILURE. THIS IS OUR CAREER AND OUR TRIUMPH. NEVER IN OUR FULL LIFE COULD WE HOPE TO DO SUCH WORK FOR TOLERANCE, FOR JUSTICE, FOR MAN'S UNDERSTANDING OF MAN AS NOW WE DO BY ACCIDENT. OUR WORDS - OUR LIVES - OUR PAINS - NOTHING! THE TAKING OF OUR LIVES - LIVES OF A GOOD SHOEMAKER AND A POOR FISH PEDDLER - ALL! THAT LAST MOMENT BELONGS TO US - THAT AGONY IS OUR TRIUMPH.

Reproductie van een zeefdruk van Ben Shan

L'ÉPOPÉE DE LA RÉVOLTE

.....

LITERATUUR LIJST

	Henri Arvon	L'anarchisme; Paris 1964, 'Que sais-je?' nO 479, 128 p.
	Paul Avrich	The Russian anarchists; Princeton 1967 (verschijnt in maart).
	Michel Bakounine	La liberté, choix de textes; Presentation et notes de François Munoz; Paris 1965.
	Albert Camus	De mens in opstand; A'dam 1962.
	Daniel Guérin	L'anarchisme. De la doctrine à l'action; Paris 1965, Collection Idées no 89, 190 p.
	Daniel Guérin	Ni Dieu ni Maître, histoire et anthologie de l'anarchie; Paris 1966, 670 p.
	James Joll	The anarchists; London 1964, 303 p.(binnenkort in ned.vert).
	Albert de Jong	Domela Nieuwenhuis; Den Haag 1966, 86 p.
	Leonard I. Krimerman Lewis Perry (editors)	Patterns of Anarchy. A collection of writings on the anarchist tradition; New Yok 1966, Anchor Books, 570 p.
	Jean Maîtron	Histoire du Mouvement Anarchiste en France (1880-1914); Paris 1951, 737 p.
	George Woodcock	Anarchisme A history of libertarian ideas and movements; London 1962, Pelican Books.

deze herfst verschijnen de gezamenlijke lezingen en de (gedeeltelijke) diskussie van het OSGN-kongres 1967.....

L'insaisissable Ravachol ... ou la grande peur de 1892

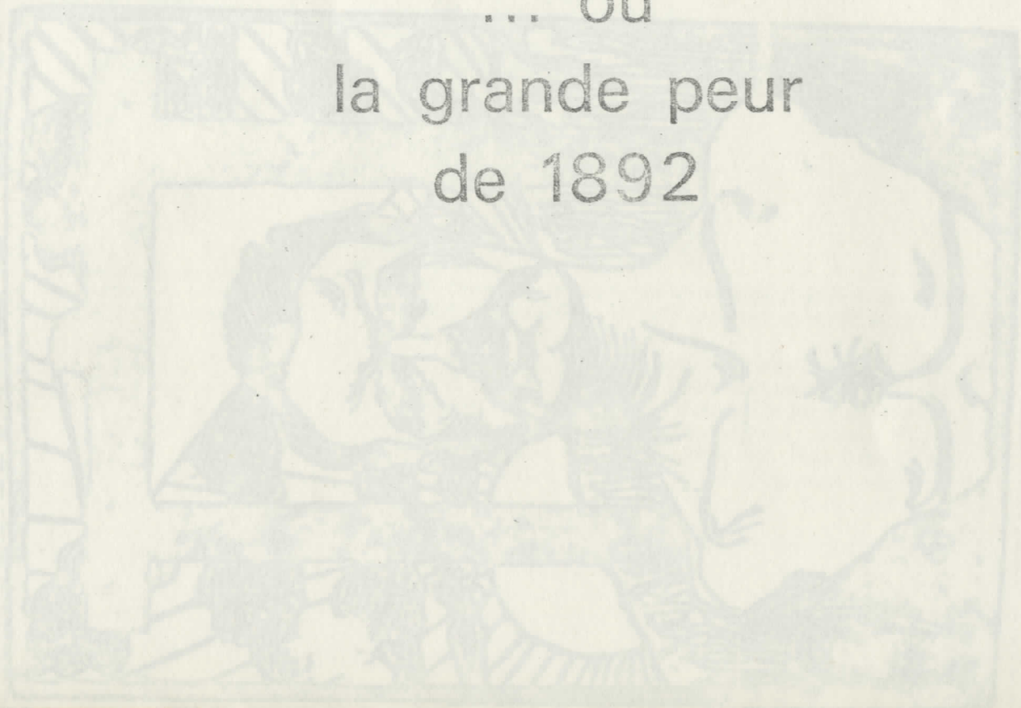

« JE TE DIS QUE
C'EST LUI,
RAVACHOL

Devenu un symb

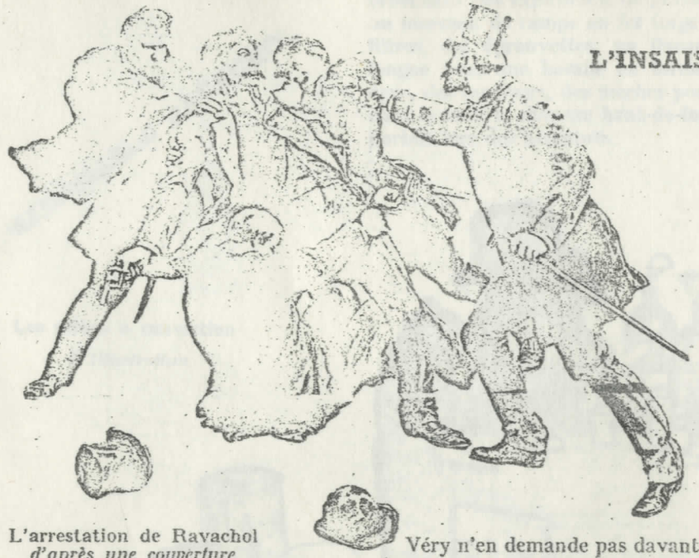

L'arrestation de Ravachol
d'après une couverture du « Petit Journal »

Véry n'en demande pas davantage, il dénoue son tablier, sort en courant par la porte de derrière, bondit au commissariat de police.

M. Dresch, le commissaire, reste sceptique tout d'abord, puis il dresse l'oreille, et finalement suit Véry, entraînant quatre sergents de ville qu'il laisse à la porte du restaurant. Il dévisage le consommateur solitaire : Lhérot a raison, il se pourrait que ce soit Ravachol. Mais l'attention du commissaire n'a pas échappé à l'anarchiste, son instinct

INSAISISSABLE RAVACHOL

Dans un désordre savant, volet d'chlorures pans de mur provenant des explosions, de grosses poutres déchiquetées, un morceau de rampe en fer forgé bizarrement tordu, des filtres, des éprouvettes, un flacon d'acide nitrique, une longue vue, une bombe en forme de poire, une canne-épée, des revolvers, des mèches pour explosifs. Et, couronnant le tout, le chapeau haut-de-forme poilu que Ravachol portait lors des attentats.

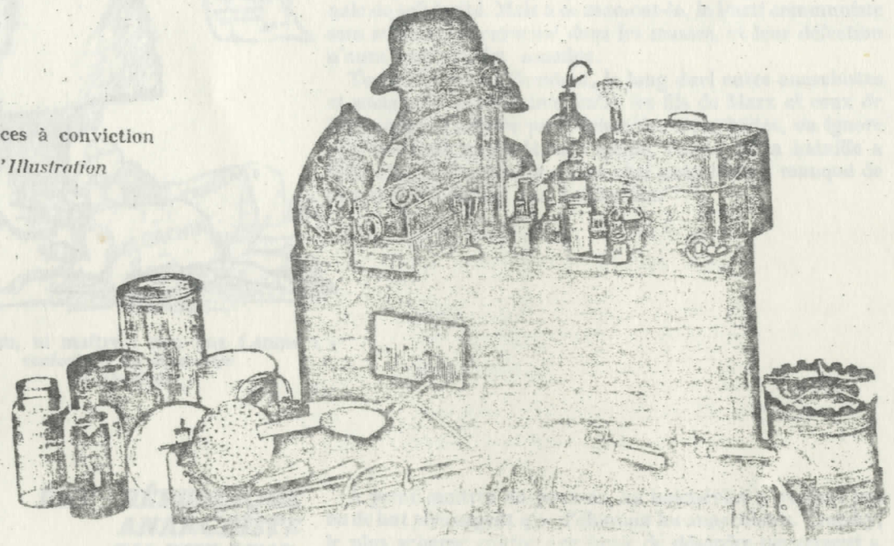

Les pièces à conviction

L'Illustration

« Ni Dieu, ni maître ! rien que Lénine ! »
cacicature de Miercolès
le charivari

Lénine, lui, la conversion au bolchevisme sera de courte durée ; Monatte et Rosmer rompront avec lui en 1925 ; et Kibaltchiche, alias Victor Serge, ne sortira des geôles soviétiques en 1934 que grâce à une campagne internationale de solidarité. Mais à ce moment-là, le Parti communiste sera solidement enraciné dans les masses, et leur défection n'aura pas d'effet sensible.

Toutefois, si, à l'Occident, le long duel entre anarchistes et socialistes autoritaires, entre les fils de Marx et ceux de Bakounine, s'achève par l'échec des anarchistes, on ignore généralement qu'en Russie même, l'issue de la bataille a failli être tout autre, et qu'un chef anarchiste a manqué de peu d'y triompher des bolcheviks.

UNE RÉPUBLIQUE ANARCHISTE EN UKRAINE.

A peine maîtres du pouvoir, les bolchéviks n'avaient pas eu de but plus urgent que d'éliminer les anarchistes. Trotsky, le plus acharné contre « ce foyer de désordre permanent », se vantait bientôt de s'en être débarrassé « avec un balai de fer ». Cri de triomphe prématuré, car une province restait irréductible : l'Ukraine. Sur cette terre toujours rebelle à la russification, l'anarchie avait prospéré. Et la Révolution d'octobre n'avait pas encore éclaté, que déjà un anarchiste en révolte triomphait en Ukraine. Il s'appelait Nestor Makhno.

ENKELE BLADZIJEN UIT EEN ILLEGAAL JAARBOEKJE

UITGAVE VAN DE 'ALARM'-GROEP

het jaar 1933

moet staan in het teeken der

bedrijfsbezetting

werkstakingen, arbeidscontracten, georganiseerd overleg, onderhandelingen

bestendigen steeds een maatschappij van armoede en knechtschap ■

doel moet zijn een samenleving waar grond en productie-middelen aller bezit is ■

deze samenleving bereikt men **niet** door uit de bedrijven te loopen, maar door ze te bezetten ■

om alle arbeiders in deze bezetting te betrekken maken wij ■

alarm!

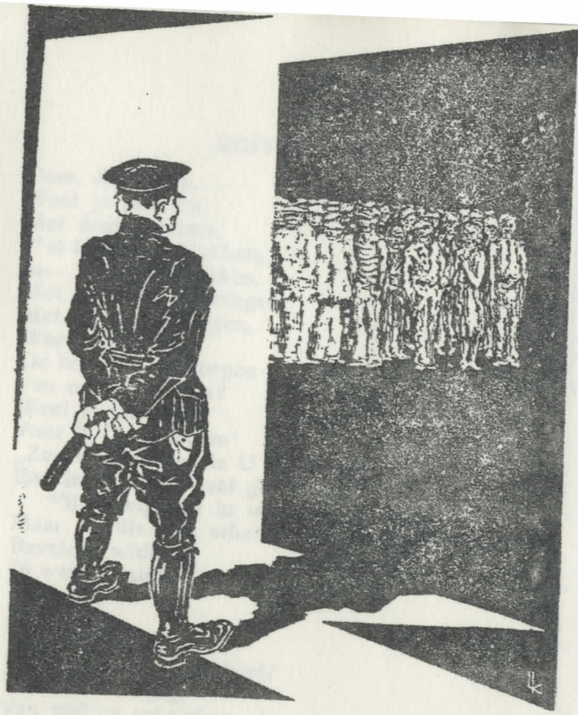

ROFFEL.

Dom, dom, dom, —
Weet je waarom
Met donkere trom,
Met klinkende klokken,
Met leuzen die lokken,
Met vaandels die vliegen,
Met frases die liegen,
Weet je waarom
De heeren hun troepen
Een oorlog roepen?
Weet je waarom?
Voor 't Christendom!
„Zegent degenen die U vervloeken
En die U haten, haat gij ze niet" —
[illegible]'lijke wijsheid in woorden en boeken.....
Maar zij die zich schatten op aarde zoeken,
Bevelen: schiet!
Jij weigert niet.

Kameraad,
Hoor je den maat
Van den dood en de haat?
Woeste bezieling
Van nijd en vernieling, —
O, nu nog beteugeld,
Maar aanstonds gevleugeld.

Waaruit de kostbare olie vloeit,
Om al waaruit winst en bezit wordt gewonnen;
Maar jij, als die woedende waanzin groeit, —
Waarom dit bloed?
Omdat jij het doet.

Weet je wanneer
Het land en zijn eer
En het goud van den heer,
Die ziel en geweten
Veracht en vergeten
Ter zijde stelt
Voor winst en geweld,
Geen mensch'lijke geesten
Meer maken tot beesten?
Weet je wanneer
Die waanzin niet meer
Bestaat en geldt?
Als jij, kameraad, om je ziel en je rede
Niet meer tot den moord en de haat bent bereid;
Jouw wil brengt het recht, de vrijheid, de vrede, —
De wereld wacht op jouw menschelijkheid.
En geen oorlogsros steigert,
Wanneer jij weigert!

FRITS TINGEN.

Godsdienst is noodig voor 't Volk.

uit: "GALICIA MARTIR" estampas por CASTELAO.

-Queiman, rouban e asesinan no teu nome!

-¡QUEMAN, ROBAN Y ASESINAN EN TU NOMBRE!
-ILS BRÛLENT, VOLENT ET ASSASSINENT EN TON NOM!
-THEY BURN, STEAL, AND MURDER IN THY NAME!

ORGANISATIE VAN STUDENTEN IN
DE GESCHIEDENIS IN NEDERLAND

KONGRES
1967

ANARCHISME

deel-nemers-kaart

r. de jong	1
f. de jong edzn	2
b.w. schaper	3
j.w. bezemer	4
film	5
feest	6
e. lehning	7

ANARCHISTISCH JAARBOEKJE

VOOR HET JAAR

≡ 1933 ≡

UITGAVE VAN HET
...ELIJK SOC.-ANARCH. PROP.-COM.

... cent, franco per post 18 cent, 5 tot 10 exempl.
... tot 25 exempl. en meer 12½ ct. per exempl.
... bestellen, met opzending van het bedrag aan
...OEGER, SELWERDERSTRAAT 24, GRONINGEN

Unieke tentoonstelling in Groningen

Anarchisme als stroming actie en theorie...

(Trouw 14-3 '67)

(Van een onzer verslaggevers)

GRONINGEN — Gistermiddag heeft prof. dr. E. H. Kossmann, die aan de rijksuniversiteit de geschiedenis na de middeleeuwen doceert, in het Onderwijscentrum Prof. Van der Leeuw te Groningen een tentoonstelling geopend over de geschiedenis van het anarchisme. De expositie, die blijft tot en met 23 maart, is georganiseerd in het kader van het driedaags congres te Groningen, dat de organisatie van studenten in de geschiedenis in Nederland van 20 tot en met 22 maart wijdt aan het anarchisme als stroming, actie en theorie.

Prof. Kossmann wilde in het zicht van dit driedaags congres, waar men drie dagen achtereen door deskundigen zal worden geïnformeerd over het anarchisme, zelf geen beschouwing over het anarchisme geven. Hij volstond met hartelijke dank te brengen aan alle landelijke en sociale geschiedenis en het Ferdinand Domela Nieuwenhuis Museum het materiaal afstonden. De symbolische opening verichtte hij met een druk op de knop, waardoor de tentoonstellingsruimte op de bovengalerij van het prof. van der Leeuw-centrum zich vulde met een hymne uit de anarchistische volksmuziek, die voor het laatst klonk tijdens de Spaanse burgeroorlog.

De expositie geeft een bijzonder boeiend beeld van de historie van het anarchisme met zijn vele vermaarde leiders als o.m. Proudhon, Bakoenin, Kropotkin en in ons land ds. Domela Nieuwenhuis en met zijn vele dramatische, vaak ook bloedige momenten in rumoerige tijden. Legio vergeelde documenten, oude brieven, kranten, affiches, pamfletten en foto's uit de landen, waar het anarchisme zich deed spreken in Europa en de Ver. Staten, brengen de bezoeker in levend contact met geest en actie van deze stroming.

Hogerhuis-affaire

De tentoonstelling brengt de bezoeker, wat ons land betreft, weer in aanraking met de beruchte hogerhuis-affaire in Friesland, de staking van 1903, de aktiviteiten van ds. Domela Nieuwenhuis. Er is een speciale vitrine, die documenten bevat uit Groningen o.a. een verslag van T. Luitjes, redacteur van de Arbeiderscourant te Sappemeer, aan Domela Nieuwenhuis.

Men vindt er voorts documentatie van de gerechtelijke moord op de twee Italiaanse anarchistische arbeiders Sacco en Vanzetti, die ten onrechte beschuldigd werden van roofmoord en in Boston in 1927, zes jaar na het over hen uitgesproken doodvonnis, werden terechtgesteld. Veel aandacht is op de expositie ook gewijd aan de Spaanse burgeroorlog in de dertiger jaren.

Russische revolutie

Zeer zeldzame stukken zijn die uit de tijd van de Russische revolutie in één vitrines. Het licht valt daarbij met name op de boerenagitator en leger-organisator Machno, die in de Oekraïne met succes een boeren-anarchisme tot stand bracht. Het overvloedige materiaal, dat het anarchisme tot in zijn opkomst, verschijning en ontwikkeling levend en tastbaar naar voren doet komen, onderstreept wel de opmerking van prof. Kossmann, waarmee hij zijn inleiding tot het congresprogramma besloot, dat het boeiend is de anarchisten te bestuderen „omdat deze studie ons dwingt tot een analyse niet alleen van de positieve elementen, die zij wilden verwerkelijken, maar ook van de dingen die zij met hartstocht en koele scherpzinnigheid

Uit and

Groninger instanties, die zo hulpvaardig meewerkten aan de opzet van deze tentoonstelling, waarvoor het instituut voor

een debat tussen T. Zandjes en de redacteur van de Volkscourant te Appingedam T. de Vries. Er ligt ook een brief van

altruisme en bruut geweld bestreden hebben."

1. Bereikbare beroepen

De [a.s.] historische student dient zich vóór of tijdens zijn studie af te vragen wat hij na het doctoraal examen met zijn vak wil gaan doen. Doorgaans zal pas tijdens de studie blijken wat binnen het kader van de geschiedenis iemands voorkeur heeft en waar hij naar instelling en gezindheid het meest geschikt voor is. De keuze van hoofd- en bijvakken in de studie moet men daarnaar richten. In principe zijn er wat de beroepsuitoefening betreft diverse mogelijkheden voor de afgestudeerde historicus.

Exp[illegible] en congres in Groningen

(Vrije Volk 17/3'(7)

Herlevende interesse voor anarchisme

Sinds anderhalf jaar geleden het eerste nummer van Provo door de politie in beslag werd genomen, omdat daarin een handleiding was herdrukt voor het vervaardigen van explosieven, teneinde anarchistische acties kracht bij te zetten — [illegible] moment is de belangstelling voor het anarchisme

Daardoor zijn de archieven van het Instituut voor Sociale Geschiedenis en het Domela Nieuwenhuis Museum aangesproken en er is materiaal te voorschijn gekomen, dat een fascinerend beeld geeft van het socialisme in zijn meest rebelse verschijningsvorm.

Behalve affiches — waarbij enkele zeer pakkende uit de Spaanse Burgeroorlog — en politieke prenten zijn het vooral de gedichten, die aan deze tentoonstelling een markant karakter geven.

★

Woedende anarchistenkoppen als die van Ravachol, Vaillant, Malatesta, Durruti — en onze Domela staat daar echt niet vreemd tussen — geven te raden dat de anarchist wel allereerst door zijn temperament was getekend.

De verzameling begint met de Commune van Parijs en de gewelddadige onderdrukking daarvan. In de sombere dagen die volgden dichtte een Fransman, Eugène Pottier, het lied dat nog altijd het strijdlied bij uitstek is van socialisten, communisten en anarchisten — de Internationale. De tekst hiervan is in het handschrift van de dichter aanwezig.

Vrijwel geen belangrijke episode in de ontwikkeling van het [illegible] is er niet te[illegible]

In Barcelona worden anarchisten gefusilleerd en in de beruchte gevangenis Montjuich geworpen. Er is een brief bij, kennelijk naar buiten gesmokkeld, waarin de gekerkerden hun dank betuigen aan de buitenlandse kameraden voor hun solidariteit.

Domela Nieuwenhuis — van dominee tot socialist, van socialist tot anarchist — ziet men hier als spreker op een protestvergadering in de dagen van de Hogerhuiszaak.

Het Russische anarchisme, met figuren als Bakoenin, Kropotkin, Machno, ontbreekt niet. Er ligt zelfs een recente herdruk van Kropotkins memoires, in Rusland verschenen.

★

Het meest glorieuze uur — en tegelijk het meest tragische — in de geschiedenis van het internationale anarchisme is wel de episode geweest van 1936-1937, de strijd aan het front tegen Franco en de hervormingen daarachter. Van de grote voorman Durruti — door Helman 'de enige volksheld' van die dagen genoemd — ligt hier een serie deels nooit gepubliceerde foto's. Kortom, een kostelijke expositie.

U staat er [illegible]

311